
Sucho a jak dál?

Sucho a jak dál?

Nedostatek vody je stále naléhavějším problémem i v České republice. Tématem dalšího diskuzního večera cyklu Česko! A jak dál? se proto stalo sucho.

Nedostatek vody je dán zejména tím, jak se chováme ke krajině, důležitým faktorem jsou také probíhající klimatické změny. O způsobech, kterými bychom měli sucho čelit, přijeli do Jihlavy diskutovat rektor UK Tomáš Zima, náměstek ministra zemědělství pro řízení sekce lesního hospodářství Patrik Mlynář, ředitel Státního fondu životního prostředí Petr Valdman, hydrolog Bohumír Janský, klimatolog Pavel Zahradníček a v neposlední řadě generální ředitel Povodí Vltavy Petr Kubala. Do moderátorského křesla usedl Tomáš Skřivánek.

Diskuze se uskutečnila v jihlavském Dělnickém domě. Na Vysočině, jejímž krajským městem Jihlava je, se totiž nachází největší vodní nádrž střední Evropy – Vodní nádrž Švihov (známá spíše pod nesprávným názvem vodní nádrž Želivka), která zásobuje pitnou vodou celý Středočeský kraj včetně Prahy, v součtu tedy jeden a půl milionu obyvatel.

<blockquote class="leftfloat"> <p>1,2 miliardy lidí na světě nemá k vodě žádný přístup</p> </blockquote>

Petr Valdman hned v úvodu večera vyjmenoval problémy, kterým Česká republika aktuálně čelí a dlouhodobě čelit bude. Tím hlavním bude zejména zajištění pitné vody, která dnes ve světovém měřítku není samozřejmostí. „Kolem osmdesáti států světa trpí chronickým nedostatkem vody. 1,2 miliardy lidí na světě nemá k vodě žádný přístup,“ doplnil tuto informaci hydrolog Bohumír Janský přesnými údaji.

Domácí studny v České republice jsou slabé a vysychají, řešením je podle Bohumíra Janského napojení domácností na povrchové vodní zdroje. Stavby podzemní vody jsou v České republice dlouhodobě nízké, voda v naší republice pochází hlavně z povrchových zdrojů, srážek a sněhové pokrývky. „To je výhodou i nevýhodou. Vodu máme z vlastních zdrojů, mnoho jí k nám nepřítéká ani od nás neodtéká, jsme soběstační. V případě dlouhodobého sucha jsme ale výrazně ohroženi,“ uvedl.

Klíčové je tak pro Českou republiku zejména efektivní hospodaření s povrchovými zdroji a retence vody v krajině. Receptem jsou podle ředitele Povodí Vltavy Petra Kubaly pozemkové úpravy, změna hospodaření s krajinou a revitalizace vodních toků. „Jakmile do sebe tyto střípky zapadnou, krajina i vodní toky budou v dobré kondici. Nesmíme ale úpravy realizovat odděleně. Opatření je nutné pojmout komplexně na celém povodí.“ V současnosti prochází revitalizací oblast Rakovnícka a jižní Morava.

<blockquote class="rightfloat"> <p>Naše zavlažování se nachází v podstatě na primitivní úrovni a spotřebovává enormní množství vody.</p> </blockquote>

Až 75 % celosvětových zdrojů pitné vody spotřebujeme na závlahu zemědělských plodin. „V zemědělské produkci potravin máme v současnosti největší rezervy. Naše zavlažování se nachází v podstatě na primitivní úrovni a spotřebovává enormní množství vody. Efektivní zavlažovací systémy jsou jednou z největších výzev moderní společnosti,“ uvedl Janský. Inspirovat bychom se podle hydrologa mohli například v Izraeli, který extrémním suchům čelí dlouhodobě. V souvislosti se zemědělstvím přitom nejde jen o množství spotřebované vody, ale také o její kvalitu. Zemědělská produkce je totiž jedním z největších znečišťovatelů vodních toků.

S extrémními suchy úzce souvisí také kůrovcová kalamita. „Kůrovci totiž sucho velice prospívá. Ve štavnaté a vlhké dužině stromů není naproti tomu schopen přežít. Je proto potřeba pomoci každému lesníkovi i vlastníkovu lesa, aby měli prostředky, kterými s kůrovcem budou moci bojovat. Je nutné kompenzovat jejich ztráty a myslet na budoucnost,“ uvedl Patrik Mlynář, náměstek ministra zemědělství pro řízení sekce lesního hospodářství. Pomoci by do budoucna měla novela lesního zákona, která zavedla tzv. červené zóny, tedy v podstatě mrtvé lesy, ze kterých kůrovci již vylétli a do kterých majitelé nemusí nasazovat lapače.

<blockquote class="leftfloat"> <p>Roky 2014, 2015 a 2018 byly nejteplejší za posledních dvět set let.</p> </blockquote> Společným jmenovatelem sucha a šířící se kůrovcové kalamity je sucho, zapříčiněné klimatickou změnou. O probíhající klimatických změnách promluvil klimatolog Pavel Zahradníček. „Roky 2014, 2015 a 2018 byly nejteplejší za posledních dvět set let. U nás obvyklý trend, kdy se střídaly chladnější a teplejší roky, se v poslední době změnil. Nyní se u nás střídají roky teplé s lety ještě teplejšími. Problémem jsou zejména velice dlouhé epizody bez deště,“ uvedl. Teploty se podle Zahradníčka zvyšují, ale srážky zůstávají stále stejné. Problémem je tak větší odpar povrchových vod a teplé zimy bez sněhu. „Sníh je pro Českou republiku nejdůležitějším doplňovačem podzemních vod. Pokud v zimě místo sněžení přší, voda se v krajině zadržuje jen nedostatečně,“ popsal souvislost sucha a oteplování v Česku.

Do budoucna bude teplota podle klimatologa stoupat. „Dnů kritického sucha bude stále přibývat, do konce století jich bude až padesát ročně. Léta jako rok 2018 jsou příkladem toho, co se bude dít v budoucnu. Období extrémního tepla a

sucha se budou střídat s chladnějšími roky, trend bude ale směřovat ke globálnímu oteplení, a to o 2°C do roku 2050,“ shrnul globální vývoj klimatu Zahradníček.

Projekt Česko! A jak dál? je diskuzní platformou Univerzity Karlovy. Jeho cílem je zapojit do debaty o celospolečenských tématech přední odborníky a špičkové vědce stejně jako širokou veřejnost. Témata, která byla v minulosti diskutována, byla například otázka dalšího směřování Evropské unie, zemědělství a kvalita potravin nebo bezpečnost.